

xeta, desencaminat almenys en els detalls. D'un altre malentès de SSiv. deu venir allò que atribueix a Simonet, que *Bar(i)g* significa «torre, torreón, ciudadela». Res d'això no es veu enlloc en el *Glos.* de Simonet. Deu voler dir l'ár. *borğ* que significa això però amb vocal amb *ó* i no pas mai una *á* (veg. Borges). —² En realitat hi ha tan poca raó geogràfica i contextual per otribuir-ho a *Barx*, com lingüística fins si s'accentués, com devia creure ell, a la *i* i no a la primera síl·laba. En la p. 371.10 (ed. Bofarull) el rei es reserva la potestat de pau i de guerra de les «covas de *Berig*» amb els forns, pas-satge datat de 1238, en què va acompanyat de donacions .ad consuetudinem Barchinone» de llocs que, pel que podem identificar, són tots, o en majoria, a la part Nord del P. Val. (*Vilafamés, Artana* etc.); a la p. 221.9., donació datada 1229, al mateix Vallmanya, amb condicions iguals, i sense més canvi que la grafia en *-x* (*Berix*) i algun de sintàctic; encara que entre els que acompanyen ací no hi ha indicis clars, sinó que va seguit d'un de *Roçaça*, però això no significa res, perquè és entre les donacions fetes durant el setge de València «in obsidione, ad Roçaçam». El nom *Berix/Berax* d'altra banda ens és ben conegut, per documentació de llocs de l'extrem N. mossàrab (la Canyada, Serra d'En Galceran).

BARXETA

Poble a mig camí en direcció a Xàtiva des de Barx, i ja pertanyent clarament a la comarca xativina.

PRON. POP.: *barçéta*, 1935, a Val.; oït igual, 1962, a Carcaixent, Simat, Benigànim i en el poble mateix (xxxI, 111.26, 183.3; xxxII, 10.2; 157.17).

En parla eruditament Sarthou Carreres (*Hist. de Játiva* I, 422-424, i GGRV 954).

DOC. ANT. Bé sembla que s'hi pot identificar (com fan SSiv., 90 i GGRV) la notícia que dona Chabàs del *Rept.*: «*Barchatan* y *Barchetam*: alq. del te. de Xàtiva, 335 i 490, donada a P. Çabala», a. 1248; afegeix SSiv. que el 1297 Jaume II la donà a Valldigna anomenant-ho «*Barchalieberat* situm et positum in regno Valentie infra vallem de Alfandech de Marinyen et terminum Xative». Sabut que aquest Alfandec és el de Valldigna, entenc que hi hem de veure un compost aràbic «*Barç al-jebal*», sense més esmena que la de l'última lletra, i amb el sentit de 'el *barç* de la muntanya' (*ğābal*).

Afegeix SSiv. que el 1574 es desmembrà de la col·legial de Xàtiva, com parròquia amb 24 cases de moriscos; tot i que el Beato estranyament la qualifica de «*oppidum longe remotum et inhabitatum*» (qui sap, si per alguna de les dèries fanàtiques... i agro-crematístiques de l'espavilat B. Juan de la Ribera... de Henares). En els censos de 1527-1609 figura *Barcheta* amb població morisca, en augment des de 10 fins a 46 focs (Lapeyre 36, Raglà 114).

És de témer que, tot donant-nos informacions ben

valuoses SSiv. ho confongui en part amb un parònim, del qual també ens informa (p. 89): «*BARCHELL, Barxell, Barcheta, Barquetan*: «con todos estos nombres --- una alq. situada en un llano cerca de Alcoy, donde se ve todavía un castillejo arruinado ---». En primer lloc, *Barquetan* es denuncia com a ignara interpretació de la grafia *Barchetam* que hem vist en el *Rept.* aplicada a Barxeta, car és clar que és *ch = ç* i no pas = *k*; tampoc és «en el llano» ni «un castillejo» sinó una imponent fortalesa en els pendents damunt la vall d'Alcoi, de la qual donà dues belles i grans fotografies (que tinc a la vista), en un simpàtic article, el benemèrit pedagog alcoià Jordi Valor.¹

Més segur deu anar SSiv. quan ens reporta que el 1467 la «universitat» etc. d'Alcoi compraren a Joan II [*Jaime II*, és òbvia errada] «las alquerías de *Barchell* y *Xirillent*», i fins en dir-nos que fou donat el 1249 a F. Pz. de Falces, i passà el 1338 al comte de Terranova. Més sobre la compra de *Barchell* per Alcoi en *El Arch.* VII, 340.

En tot cas tenim el 1258 notícia de l'«Alqueria de *Barxell*, término de Alcoy» (Mtz. Fdo. Doc. Val. ACA I, núm. 145). Ara bé, en el *Rept.*, hi ha «*Barcheta*, alq. de Alcoy», p. 352, que Chabàs distingeix de *Barxeta* (Xàtiva). Encara que les terminacions *-eta* i *-el(l)* no siguin iguals, tanmateix l'arrel ho és i la indicació geogràfica d'Alcoi indueix a veure en aquesta altra alq. del *Rept.* una variant del nom de Barxell alcoià, i a admetre que, fins al punt d'incloure *Barcheta* entre els noms de Barxell té raó SSiv. (certament no, quant al seu «*Barquetan*»).

L'ETIM. que ja he publicat en el *DECat* (VI, 731a 52 ss.) lliga amb tot això i acaba de fer-nos-ho comprendre: «*Barxeta* i *Barx* situats tots dos entre Xàtiva i Gandia --- tots dos noms es documenten --- des dels anys de la Conquesta [nota 1: *Barchatan*, *Rept.* 335, *Barchetam* ib. 490], amb la forma amb *a*, que denuncia pronúncia aràbiga; el segon, des de poc més tard. *Barxeta* no pot ser un diminutiu català de *Barx*, no sols per aqueixa documentació, i perquè és una mica més gran que l'altre, sinó perquè si fos així s'hauria format com a masculí *Barxet (o com a diminutiu aràbic en *-u-ai-*). Si ens enfilem fins a l'àrab o el mossàrab pre-jaumí, ens expliquem millor que un *barçā* sentit als moros, fos catalanitzat com a femení. Llavors podem admetre que *Barx* és un representant més del tipus *perxe* 'barraca' amb la *p-* arabitzada; i que *Barxeta* resulti d'un plural aràbic en *-ât*: «les barraques, els *perxes*».

Per a l'etimologia i història de *perxe*, mot europeu (pre-germànic, i pre-romà *PARRICE, vegeu l'estudi del *DECat* (pp. 728-732). Si algun arabista veiéscrupol en aqueix plural, en *-ât*, pel fet que no és normal aqueixa terminació sinó amb els femenins, observariem que *-e* es conфона amb la *-a* dels femenins ár. en *-a*, en la pron. *-ā* o *-e* pròpia dels moriscos valencians (el mossàrab *parçe* podria ser sentit com *barçā* pels moros); altrament també fóra concebible un derivat mossàrab en *-āta*, = cat. *-ada*, car existeix un derivat